

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Турчин Тамари Миколаївни

на дисертаційне дослідження Ся Цзюань

**«Формування емоційно-вольової надійності підлітків у виконанні
вокально-хорових творів»,**

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність обраної теми

Актуальність дослідження обумовлена сучасною стратегією оновлення шкільної освіти, що є органічною частиною суспільного розвитку. Сучасна система освіти потребує дослідження низки педагогічних проблем, серед яких вагомим місцем належить вивченню проблеми емоції й волі у розвитку школярів підліткового віку. У зв'язку з цим по-новому розглядається проблема навчання та виховання учнів у контексті педагогіки мистецтва.

Слід зазначити, що дисертаційне дослідження Ся Цзюань виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова і складає частину комплексного дослідження «Музична освіта, виховання та творчий розвиток учнів загальноосвітніх закладів: теорія, історія, методика».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації логічно й послідовно визначено науковий апарат дослідження, що надає досить чітке уявлення про міру наукової новизни і ступінь вирішення його провідних завдань. Відповідно до мети науково-дослідної роботи, котра полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування емоційно-вольової надійності підлітків у виконанні вокально-хорових творів, дисертантка

визначає об'єктом дослідження процес вокально-хорового навчання підлітків в умовах загальноосвітньої школи, а його предметом – методичне забезпечення формування емоційно-вольової надійності підлітків у виконанні вокально-хорових творів.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відповідного наукового інструментарію, який складається із вдало підібраних автором взаємопов'язаних методів, зокрема: *теоретичні*: аналіз філософської, психологічної, педагогічної, мистецтвознавчої літератури з досліджуваної проблеми, її систематизація та узагальнення; класифікація отриманих теоретичних та експериментальних даних; конкретизація, синтез, порівняння з метою створення теоретичної бази дослідження, визначення сутності формування емоційно-вольової надійності підлітків; *емпіричні*: психолого-педагогічне спостереження, опитування, анкетування, тестування, бесіди, інтерв'ю, творчі завдання, констатувальний і формувальний експеримент для визначення результативності експериментальної роботи; *статистичні*: кількісна обробка отриманих експериментальних даних для фіксації результатів вимірювань та перевірки ефективності розробленої методики формування емоційно-вольової надійності підлітків у виконанні вокально-хорових творів.

Розв'язання поставлених завдань дозволили отримати ряд нових результатів, які мають важливе теоретичне і практичне значення. До таких слід віднести наукову новизну, а також загальні висновки за результатами дослідження, що свідчать про фундаментальність, завершеність роботи і дає можливість розглядати її як авторське досягнення.

Дисертація базується на багатій джерельній базі. Автором проаналізовано 335 наукових джерел, в яких досліджувана проблема характеризується під кутом зору різних галузей науки, що створює передумови для системного висвітлення теми. Підвищенню ступеня обґрунтованості отриманих результатів сприяло використання у процесі дослідження робіт вітчизняних та зарубіжних авторів (дисертацій, монографій, публікацій у періодичних виданнях, матеріалів конференцій).

У дисертації, зміст якої складається з трьох розділів, збалансовані складові, які підпорядковані реалізації основних завдань дослідження. У першому розділі дисертації здійснено системний огляд наукової літератури за темою дослідження; узагальнено підходи до вирішення проблеми формування емоційно-вольової надійності підлітків у виконанні вокально-хорових творів. Другий розділ докладно висвітлює методику: окремо принципи, змістовно-організаційне забезпечення, методи та педагогічні умови. Кожному методичному атрибуту присвячено окремий підрозділ. Зміст констатувального експерименту та перевірка ефективності методики представлено в третьому розділі.

Оскільки ключове поняття вводиться в науковий обіг уперше, дисертантка достатньо уваги присвятила вирішенню першого завдання. Окрім того, що Ся Цюань ретельно аналізує цікаві наукові праці з проблеми дослідження, вона одразу задекларує наукові підходи (системний, особистісний, діяльнісний), за якими й буде розглядати ключове поняття.

До наукових здобутків дисертантки належить обґрунтування змісту поняття «емоційно-вольова надійність» як складної системно-інтегративної властивості підлітка, що стабілізує регулятивні психологічні процеси та музично-виконавські дії, спрямовані на переборення певних труднощів у самотійному вирішенні музично-виконавських завдань.

Дуже ретельно в дисертації обґрунтовується методика формування емоційно-вольової надійності підлітків. Автор починає з принципів формування зазначеного феномена. Кожний з принципів обґрунтований на основі узагальнення наукової думки та педагогічної практики. Це цілком слушні принципи *емоційності навчання, індивідуалізації і диференціації навчання, емоційно-вольової корекції, спонукання до емоційно-творчого самовираження та самореалізації.*

Вагомим здобутком вважаємо розробку спеціальної методики формування емоційно-вольової надійності підлітків у процес вокально-хорового навчання відповідно до організаційно-адаптаційного, емоційно-стимульовального, самотійно-регулятивного етапів. Виявлені Ся Цюань

педагогічні умови (створення сприятливого психологічно-комфортного середовища навчального процесу на хорових заняттях; активізація емоційно-вольових проявів учнів в процесі вокально-хорової роботи; стимулювання до творчої активності підлітків у процесі виконання вокально-хорових творів) забезпечили проведення різнобічного формувального експерименту.

У результаті проведеної роботи дисертанткою встановлено, що ефективність формування емоційно-вольової надійності підлітків залежить насамперед від цілеспрямованої поетапно-організаційної роботи. У цьому плані Ся Цзюань представила цілий комплекс творчих знахідок, а саме: використання круглого столу на тему «Сторінками класичної музики»; міні-проект «Шефське керівництво»; музично-ігрових методів («Кінематограф», «Гігабайтами сучасних треків», «Ерудит», «Вокальна імпровізація», «Симфонія успіху») та ін..

Таким чином, аналіз результатів дослідження Ся Цзюань дає підстави стверджувати, що воно має теоретичне і практичне значення для розв'язання актуальної проблеми.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертації Ся Цзюань достатньо повно висвітлені в 14 публікаціях, з яких 7 опубліковано у наукових фахових виданнях, 6 - у зарубіжних, одна у співавторстві.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату

Дисертація та автореферат написані й оформлені згідно з вимогами пунктів 9,11,12 «Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (постанова Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013р.). Стиль викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для сприйняття. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. У авторефераті основні положення дисертації викладені повно й

досконало. Наукові положення й висновки, наведені в авторефераті, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації

1. Відомо, що в субкультурі підлітків значне місце належить музиці. Критичність підліткового віку проявляється зокрема у прагненнях школярів об'єднуватися в неформальні групи відповідно до сумнівних музичних уподобань: хіппі, репери, панкі, металісти, рокери, готи та ін.

Вкрай важливо в цей життєвий період підсилити педагогічну увагу до музичних інтересів учнів, мотивувати їх до вивчення високохудожніх зразків музичного мистецтва.

У контексті важливої порушеної проблематики дослідження варто більш детально висвітлити методи та прийоми формування мотиваційно-спрямовуючого компонента досліджуваного феномена.

2. Важливо більш розгорнуто представити особливості впровадження *особистісного підходу* у процесі *колективного* виконання творів, як особливо важливого, у контексті формування емоційно-вольової сфери кожного учня.

5. На наш погляд, у процесі формування емоційно-вольової надійності підлітків дію педагогічної умови *«активізація емоційно-вольових проявів учнів у процесі вокально-хорової роботи»* варто прослідкувати на різних етапах формувального експерименту, урахувавши специфіку вокально-хорового навчання.

6. Розглядаючи класифікації вольових якостей Р.Ассаджиоли та В.Селіванова (параграф 1.1.) доцільно було б висвітлити їх у додатках та констатувати на прикладах.

7. Бажано було на матеріалі дисертації подати методичні рекомендації для вчителів музичного мистецтва загальноосвітніх шкіл та вчителів спеціалізованих мистецьких закладів.

Загальний висновок

Таким чином, узагальнимо, що дисертація Ся Цзюань на тему «Формування емоційно-вольової надійності підлітків у виконанні вокально-хорових творів є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну та практичне значення. Дисертація, подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, відповідає вимогам пунктів 9,11,12 «Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567, а її автор Ся Цзюань, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання».

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор
кафедри мистецьких дисциплін
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Т.Г.Шевченка

Т.М.Турчин

Підпис доктора педагогічних наук, професора
Турчин Т.М. засвідчує
Начальник відділу кадрів

Л.Ф.Лук'яненко